

Monitor

De rubriek 'Monitor' wil de lezer informeren over kengetallen hoger onderwijs. Gegevens worden geleverd door een aantal onderzoeksinstituten. In dit nummer is de rubriek samengesteld door Ger Ramaekers, Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), Universiteit Maastricht.

EEN OPLEIDING IN HET HBO IS NIET ALTIJD EINDONDERWIJS

Onder auspiciën van de hbo-raad verricht het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt jaarlijks onderzoek onder afgestudeerden van hogescholen. De metingen vinden circa anderhalf jaar na het afstuderen plaats, zodat het onderzoek betrekking heeft op de transitiefase van hogeschool naar werk. Het onderzoek omvat alle zeven opleidingssectoren van het hbo: agrarisch (hao), pedagogisch (hpo), technisch (hto), economisch (heo), gezondheidszorg (hgzo), sociaal-agogisch (hsao) en kunst (kuo). Deze bijdrage schetst de doorstroom van hbo-afgestudeerden naar regulier vervolgonderwijs in de afgelopen vijf jaar. Dit geeft inzicht in de vraag in hoeverre hbo'ers hun hbo-opleiding als eindonderwijs beschouwen.

Voor een deel van de afgestudeerden van het hbo betekent het afronden van hun hbo-opleiding niet dat ze geen verder onderwijs meer volgen. Tabel 1 laat zien dat een vijfde tot een kwart van alle hbo'ers hun afgeronde hbo-opleiding blijkbaar niet als eindonderwijs beschouwen: zij gaan na het afstuderen verder regulier onderwijs volgen.

De beslissing om al dan niet verder onderwijs te volgen, kan samenhangen met de actuele arbeidsmarktsituatie. Bij een hoge werkloosheid kunnen afgestudeerden namelijk eerder geneigd zijn om de beslissing om te gaan werken uit te stellen. Door het stapelen van opleidingen hoopt men dan de eigen relatieve arbeidsmarktkansen te verbeteren.

Alhoewel de actuele situatie op de arbeidsmarkt effect kan hebben op de beslissing om al dan niet verder onderwijs te volgen, zijn andere factoren waarschijnlijk belangrijker. Immers, tabel 2 toont dat de deelname aan verder onderwijs bij de steeds krappere arbeidsmarkt van de afgelopen jaren niet is afgenomen maar juist is toegenomen, althans voor het voltijd-hbo als geheel. Deze ontwikkeling verschilt evenwel tussen de opleidingssectoren. Bij het hao en hto zien we een toename in de periode 1998-2000, bij het heo in de jaren 1999-2001, bij het hgzo en hsao in 1999-2000, terwijl het hpo en kuo een fluctuerend verloop laten zien.

Gezien de gespannen arbeidsmarkt in de beschouwde periode, is het dus onwaarschijnlijk dat de toename van de doorstroom naar vervolgoopleidingen samenhangt met ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. De toename kan wellicht eerder worden toegeschreven aan de verbeterde doorstroommogelijkheden tussen hbo en wo. Hoe het ook

zij, de beslissing om al dan niet verder onderwijs te gaan volgen, hangt in ieder geval samen met de vooropleiding en leeftijd van de afgestudeerden. Allen & Ramaekers (1998) hebben laten zien dat uit het algemeen vormend onderwijs afkomstige hbo'ers ná de hbo-opleiding vaker verder onderwijs gaan volgen dan hbo'ers met een mbo achtergrond. Dat afgestudeerden van deeltijdopleidingen minder vaak verder onderwijs gaan volgen dan afgestudeerden van voltijdopleidingen is niet verwonderlijk. Immers, afgestudeerden van deeltijdopleidingen zijn gemiddeld elf jaar ouder dan afgestudeerden van het voltijd-hbo, waardoor de tijdspanne waarin zij de vruchten van hun investering in verder onderwijs kunnen plukken bij hen elf jaar korter is.

Tabel 1 Deelname aan regulier vervolgonderwijs, 1997-2001 (%)

	hbo-tot	hbo dt	hbo vt	hao vt	hpo vt	hto vt	heo vt	hgzo vt	hsao vt	kuo vt
1997	19	15	20	18	26	19	22	14	18	18
1998	19	13	21	19	26	21	22	13	18	18
1999	21	15	23	21	24	21	27	17	20	23
2000	25	16	27	26	28	27	29	23	24	21
2001	24	16	26	20	24	27	31	22	22	23

hbo-tot (totale hbo); hbo dt (totale deeltijd-hbo); hbo vt (totale voltijd-hbo); vt (voltijd).

Niet alleen de doorstroom naar vervolgoopleidingen is de afgelopen vijf jaar toegenomen, maar ook het niveau van de vervolgoopleidingen. Tabel 2 laat zien dat het aandeel van universitaire vervolgoopleidingen de afgelopen vijf jaar fors is toegenomen. Thans kiest ruim tweederde van de hbo-afgestudeerden die doorstromen naar verder onderwijs voor een universitaire vervolgoopleiding. Dit betekent dat de deelname aan verder regulier onderwijs in de meeste gevallen een verhoging van het formele kwalificatieniveau van de afgestudeerden inhoudt.

Afgestudeerden van het kuo en hpo kiezen vaker voor vervolgoopleidingen op hbo-niveau dan op universitair niveau. Afgestudeerden van de andere opleidingssectoren kiezen vaker voor universitair vervolgonderwijs dan voor verder onderwijs op hbo-niveau. Van alle hbo'ers kiezen de afgestudeerden van het heo het vaakst voor een vervolgoopleiding op universitair niveau.

Overigens kiezen hbo'ers met een vwo-vooropleiding vaker voor een vervolgoopleiding op universitair niveau dan hbo'ers met een andere vooropleiding (Allen & Ramaekers, 1998). De toename van de voorkeur voor universitair vervolgonderwijs manifesteert zich echter niet alleen bij hbo'ers met een vwo-vooropleiding (van 61% in 1997 naar 79% in 2001), maar ook bij hbo'ers met een andere vooropleiding (van 52% in 1997 naar 69% in 2001).

Tabel 2 Niveau van regulier vervolgonderwijs (% universitair vervolgonderwijs)

	hbo-tot	hbo dt	hbo vt	hao vt	hpo vt	hto vt	heo vt	hgzo vt	hsao vt	kuo vt
1997	52	36	55	47	34	50	75	61	69	13
1998	58	42	60	59	36	64	80	63	71	18
1999	64	43	67	66	38	69	84	73	71	15
2000	67	53	68	64	36	73	84	68	72	25
2001	69	47	72	76	41	77	88	68	75	27

hbo-tot (totale hbo); hbo dt (totale deeltijd-hbo); hbo vt (totale voltijd-hbo); vt (voltijd).

Vergelijken we de cijfers van tabel 1 met de cijfers van tabel 2, dan zien we dat in 1997 11% (namelijk 55% van de 20% doorstromers) van de voltijd-hbo'ers is doorgestroomd naar een universitaire vervolgopleiding, en 9% (namelijk 45% van de 20% doorstromers) naar een niet-universitaire vervolgopleiding. In 2001 stroomde 19% van de voltijd-hbo'ers door naar een universitaire vervolgopleiding (namelijk 72% van de 26% doorstromers) en maar 7% (namelijk 28% van de 26% doorstromers) naar een niet-universitaire vervolgopleiding. Kortom, de toegenomen doorstroom van hbo'ers naar vervolgonderwijs is vooral terug te voeren op de toegenomen keuze voor universitaire vervolgopleidingen. Wellicht spelen verbeterde doorstroommogelijkheden tussen hbo en wo hierbij een rol.

LITERATUUR

Allen, J.P. & G.W.M. Ramaekers (1998) *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hoger beroepsonderwijs. HBO-Monitor 1997*, HBO-raad, Den Haag.